

**Інститут психології імені Г.С. Костюка
НАПН України**

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ПСИХОЛОГІЇ:**

**Збірник наукових праць Інституту психології
імені Г.С. Костюка НАПН України**

Том XII

ПСИХОЛОГІЯ ТВОРЧОСТІ

Випуск 27

Київ – 2020

Актуальні проблеми психології: Збірник наукових праць Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України. – К.: Видавництво «Фенікс», 2020. – Т. XII. Психологія творчості. – Випуск 27. – 324 с.

Головний редактор

дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор

С. Д. Максименко

Заступник головного редактора: дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор **Н. В. Чепелєва**

Відповідальні секретарі: канд. психол. наук, ст.н.с. **Н. В. Слободяник** (друкована версія), канд. психол. наук, ст.н.с. **О. Л. Вернік** (електронна версія).

Редакційна колегія:

Моляко В. О., дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Карамушка Л. М.**, член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Смульсон М. Л.**, дійсний член НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Кокун О. М.**, член-кореспондент НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Максимова Н. Ю.**, доктор психол. наук, професор; **Піроженко Т. О.**, доктор психол. наук, професор; **Швалб Ю. М.**, доктор психол. наук, професор; **Музика О. Л.**, канд. психол. наук, професор; **Кісарчук З. Г.**, канд. психол. наук, ст.н.с.; **Терещук А. Д.**, канд. психол. наук, ст.н.с.

Члени міжнародної редакційної колегії:

Антон Фабіан, професор, доктор габілітований, завідувач кафедри соціальної роботи, Університет Павла Йозефа Шафарика в Кошицях (Словаччина); **Марек Палюх**, професор надзвичайний, доктор габілітований гуманітарних наук, завідувач кафедри соціальної педагогіки в Інституті педагогіки Жешівського університету (Польща); **Євген Глива**, професор, доктор філософських наук з психології, іноземний член НАПН України, (Австралія); **Роман Трач**, професор, доктор філософських наук, іноземний член НАПН України (США); **Альфред Прітиц**, професор, доктор з психології та педагогіки, ректор університету ім. Зігмунда Фрейда (Австрія).

Редакційна рада тому: **Моляко В. О.** (відповідальний редактор), академік НАПН України, доктор психол. наук, професор; **Міщиха Л. П.**, доктор психол. наук, професор; **Мойсеєнко Л. А.**, доктор психол. наук, професор; **Москаленко В. В.**, доктор філос. наук, професор; **Симоненко С. М.**, доктор психол. наук, професор; **Чернобровкін В. М.**, доктор психол. наук, професор; **Костюченко О. В.**, доктор психол. наук; **Третяк Т. М.**, кандидат психол. наук; **Ваганова Н. А.**, кандидат психол. наук; **Гулько Ю. А.**, кандидат психол. наук, **Латиш Н. М.**, кандидат психол. наук; **Шепельова М. В.**, кандидат психол. наук (відповідальний секретар тому).

*Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України.
(протокол № 3 від 27.02.2020 р.)*

*Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 17847-6693ПР від 10.06.2011*

*Збірник внесено до Переліку наукових фахових видань України в галузі психологічних наук
(Наказ МОН України № 1021 від 7.10.2015 р.)*

ЗМІСТ

Моляко В. О.

ПСИХОЛОГІЯ РОЗУМІННЯ В КОНТЕКСТІ АНТРОПОЛОГІЧНОЇ
ІНФОРМАЦІЙНОЇ КАТАСТРОФИ ХХІ СТОЛІТТЯ (ІІІ)
(до 120-річчя з дня народження Г. С. Костюка)..... 6

АБРАМОВА Л. М.

ІННОВАЦІЇ В ПСИХОЛОГІЇ (рос.) 18

Біла І. М.

ВИВЧЕННЯ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТУДЕНТІВ 25

Богомаз С. Л., Пашкович С. Ф.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПСИХОЛОГІЧНОЇ
РЕАБІЛІТАЦІЇ ЛЮДЕЙ З УШКОДЖЕННЯМ ОПОРНО-РУХОВОГО
АПАРАТУ (рос.)..... 36

Ваганова Н. А.

АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ
У ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ 46

Виноградова В. Є.

РОДИННІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧИХ ЗДІБНОСТЕЙ
ОСОБИСТОСТІ НА ПРИКЛАДІ ВИДАТНИХ НАУКОВЦІВ
(В.І. Вернадського, І.І. Мечникова, К.Д. Ушинського) 56

Візнюк І. М.

СОМАТИЧНЕ ПІДҐРУНТЯ У ЗАРОДЖЕННІ
ІПОХОНДРИЧНОЇ ХВОРОБИ 65

Гощський А. В.

ВИРАЖЕННЯ КОНФЛІКТУ МІЖ ПСИХІЧНИМ ТА ТІЛЕСНИМ
У ДАВНЬОМУ МИСТЕЦТВІ 74

Гулько Ю. А.

ПРОБЛЕМАТИКА ПІДГОТОВКИ ДИТИНИ ДО ШКОЛИ
В КОНТЕКСТІ ТВОРЧОЇ КОНСТРУКТОЛОГІЇ 80

Жук О. В., Гульбс О. А., Меркулова Н. Ф.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ
СВІДОМОСТІ СТУДЕНТІВ - МЕДИКІВ ВНЗ..... 87

Івашкевич Е.Е., Терновик Н.А.

ТВОРЧИЙ ПОТЕНЦІАЛ КАЗОК ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ
СОЦІОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ
ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ (англ.)..... 98

Кириченко В. В.

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ПРОЦЕСІ
ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ ЗВО..... 110

Кияшко Д.Ю., Кравцова О.М.

ОСОБЛИВОСТІ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ СПЕЦІАЛІСТАМИ
ДОПОМАГАЮЧИХ ПРОФЕСІЙ (рос.)..... 118

Кияшко М. О.

ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДУ
ГРУПОВОЇ ДИСКУСІЇ У НАВЧАННІ СТУДЕНТІВ-ПСИХОЛОГІВ
(на базі Вітебського державного університету
імені П. М. Машерова) (рос.) 132

Комплієнко І. О.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ДЕЗАДАПТИВНИХ
ВЗАЄМОСТОСУНКІВ ДІТЕЙ СТАРШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ
З БАТЬКАМИ 143

Костюченко О. В.

АДАПТИВНА РОЛЬ МЕТАФОРИЧНОГО МОДЕЛЮВАННЯ
АКТУАЛЬНОЇ ДІЙСНОСТІ У СТУДЕНТІВ..... 155

Латиш Н. М.

ДОСЛІДЖЕННЯ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ УЧНІВ
МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ 166

Михальчук Н. О., Івашкевич Е. З.

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЖАНРОВОЇ СПЕЦИФІКИ
ТВОРУ ДЖ. АПДАЙКА «КЕНТАВР»..... 174

Міщиха Л. П.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ
ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТАРШОКЛАСНИКІВ 185

Морожанова М.М., Богомаз С.Л.

ЯКІСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЕМОЦІЙНОГО РЕАГУВАННЯ
МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (рос.) 192

Москаленко В. В.

ГЕНЕТИЧНА ТЕОРІЯ РОЗВИТКУ МИСЛЕННЯ
ЖАНА ПІАЖЕ У СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОМУ КОНТЕКСТІ..... 200

ОРЛОВСЬКА О. А. СІМЕЙНА АДАПТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ (ПРОБЛЕМА ПСИХОЛОГІЧНИХ АСПЕКТІВ)	212
ПОДШИВАЙЛОВА Л. І., ШЕПЕЛЬОВА М. В. ОСОБИСТІТЬ СТУДЕНТА ЯК ІНДИКАТОР ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ.....	220
ТЕРЕЩЕНКО М. В. МОЖЛИВІСТЬ ПОДОЛАННЯ ІЛЮЗОРНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У СІМЕЙНИХ СТОСУНКАХ.....	236
ТРЕТЯК Т. М. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОЯВІВ ТВОРЧОГО МИСЛЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ В УСКЛАДНЕНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ УМОВАХ	245
ХУПАВЦЕВА Н. О. АТРИБУТИ ФАСИЛІТАТИВНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛЯ ТА УЧНІВ НА УРОКАХ У ПРОЦЕСІ ОРГАНІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	256
ШИРОБОКОВ Ю. М. ПСИХОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ВІЙСЬКОВОПОЛОНЕНИХ В УМОВАХ ГІБРИДНОЇ ВІЙНИ	268
ЯЦЕНКО Т. С. ПРАЛОГІЧНА СУТНІСТЬ ІМПЛІЦИТНОГО ПОРЯДКУ ПСИХІКИ.....	279
МОЛЯКО В. О. САТОРІ В НІККО (англ., рос., укр.)	293
ДИСКУСІЇ, РЕЦЕНЗІЇ ЕТС.	304
ЩО ПОВИННА Й МОЖЕ СЬОГОДНІ ПСИХОЛОГІЯ (інтерв'ю з професором В.О.Моляко).....	304
НАШІ АВТОРИ	317
OUR AUTHORS	320

2. *Kul'chic'kaja E. I.* Siren' odarennosti v sadu tvorcestva. Zhitomir : Vid-vo ZhDU im. I. Franka, 2008. 316 s.
3. *Moljako V. A.* Psihologija reshenija shkol'nikami tvorcheskih zadach. K. : Radjans'ka shkola, 1983. 96 s.
4. *Moljako V. A.* Tvorcheskaja konstruktologija (prolegomeny) . K. : Osvita Ukrainy, 2007. 388 s.
5. Psihologicheskie osnovy trudovogo vospitanija shkol'nikov / pod red. Je.A. Faraponovoj. M. : Pedagogika, 1983. 168 s.
6. Psykholohichne doslidzhennia tvorchoho potentsialu: monohrafiia monohrafiia / avt. kol., nauk. kerivnyk V.O. Moliako. K.: Pedagogichna dumka, 2008. 208 s.
7. Stratehii tvorchoi diialnosti: shkola V. O. Moliako / za zah. red. V. O. Moliako. – K. : Osvita Ukrainy, 2008. – 702 s.

Latysh N.M. The research of junior pupils' creative potential. The article presents the analysis of junior pupils' creative potential displays in the constructing tasks solving. The creative potential of a person is considered in accordance with the V. O. Molyako's conception as a sphere of possible personality's creative displays and contains a very wide range of specific components, namely: inclinations, general intelligence, interests, curiosity, emotional color of the cognitive processes, persistence, creativity, intuition, personal strategies and tactics of problem solving. The central, integral, systemic factor of the personality's creative potential is the ability to creation, that is, the ability to constructive, non-standard thinking and behavior, as well as to the consciousness and development of their own experience. The peculiarities of the junior pupils' creative potential displays in the process of constructing tasks solving are caused by the strategic orientation of the constructive plan's development, that is, the dominant strategic tendency of analogizing, combining or reconstruction. It was revealed that the main reference points when constructing the future designs' plan may be a structural analog; functional attribute; combining both structural and functional attributes. It was ascertained that the solving of creative constructing tasks contributes to activating the searching activity of a child, the development a child's fantasy, intuition, imagination, originality of thinking and creative potential. Speaking about the activation of the personality's creative potential, we mean the development and activation of the set of individual qualities, inclinations, abilities, which induce to the creative forms of behavior and the displays of creativity in any activity.

Key words: creative potential, creative task, constructing, strategies of analogizing, combining, reconstruction.

Отримано 07.02.2020

УДК 925.15-08: 171-013'082

*Михальчук Наталія Олександрівна,
Івашкевич Едуард Зенонович*

ПСИХОЛІНГВІСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЖАНРОВОЇ СПЕЦИФІКИ ТВОРУ ДЖ. АПДАЙКА «КЕНТАВР»

Михальчук Н. О., Івашкевич Е. З. Психолінгвістичний аналіз жанрової специфіки твору Дж. Апдайк «Кентавр». В статті проаналізовано композицію роману Дж. Апдайк, його жанрову своєрідність з психолінгвістичної точки зору. Окреслено значення зображення в романі міфологічних сцен, обґрунтувати їх психологічну природу.

Сформульовано психолінгвістичні концепти, які відтворюватимуть розуміння жанрової специфіки роману Дж. Апдайка «Кентавр». Введено поняття ймовірнісної парадигми ментального простору – певний простір людського мислення, в якому здійснюється концептуалізація, що охоплює наші уявлення про реальні ситуації та події минулого або майбутнього (гіпотетичний синтез). Зазначено, що ймовірнісна парадигма ментального простору має суто когнітивне значення. Когнітивні моделі, які входять до структури ймовірнісної парадигми ментального простору, можуть бути визначені як: 1) образно-семантичні; 2) пропозиціональні; 3) метафоричні; 4) метонімічні; 5) символічні. Зазначено, що дані когнітивні моделі повною мірою представлені в творі Дж. Апдайка «Кентавр», що актуалізує жанрову специфіку тексту, з одного боку, та сприяє його розумінню – з другого. Наголошено, що також має місце ймовірнісна трансмодалізація – процес ймовірнісного перетворення жанру за будь-яких умов та у будь-якому напрямі. Наприклад, текстове повідомлення може стати виставою за умов його сценічного опрацювання читачем, при цьому зміниться його модальність. При цьому текстове повідомлення прийматиме вигляд ідеалізованої когнітивної моделі. У даному випадку експлікація ймовірнісної трансмодалізації здійснювалась не так читачем, як самим автором твору. Також йдеться щодо ймовірнісної реконтекстуалізації – тобто, ймовірнісної зміни контексту, в якому функціонував фрейм чи то внаслідок плину часу, чи то за зміною сфери використання, чи в результаті переміщення текстів у просторі жанрових систем тощо. Стосовно твору Дж. Апдайка «Кентавр» маємо останній варіант, в результаті якого здійснювалась ймовірнісна реконтекстуалізація тексту. Доведено, що неабияке значення відіграє ймовірнісна креативність тексту – визначає спрямування розвитку тексту, якщо розглядати останній як когнітивне утворення, що становить непроминальну властивість, оскільки виявляє за допомогою різних патернів своєрідні скрипти, які фасилітують розуміння тексту. Ймовірнісна креативність тексту є суто антропологічною категорією, має антропологічну мотивацію.

Ключові слова: розуміння твору, ймовірнісна парадигма ментального простору, ймовірнісна трансмодалізація, ймовірнісна реконтекстуалізація, ймовірнісна креативність тексту.

Михальчук Н. А., Івашкевич Э. З. Психолінгвістический анализ жанровой специфики произведения Дж. Апдайка «Кентавр». В статье проанализирована композиция романа Дж. Апдайка, его жанровое своеобразие с психолінгвістической точки зрения. Определены значения изображения в романе мифологических сцен, обоснована их психологическая природа. Сформулированы психолінгвістические концепты, которые актуализируют понимание жанровой специфики романа Дж. Апдайка «Кентавр». Введено понятие вероятностной парадигмы ментального пространства, под которой понимается определённое пространство человеческого мышления, в котором осуществляется концептуализация, охватывающая наши представления о реальных ситуациях и события прошлого или будущего (гипотетический синтез). Отмечено, что вероятностная парадигма ментального пространства имеет чисто когнитивное значение. Когнитивные модели, которые входят в структуру вероятностной парадигмы ментального пространства, могут быть определены как: 1) образно-семантические; 2) пропозициональные; 3) метафорические; 4) метонимические; 5) символические. Отмечено, что данные когнитивные модели в полной мере представлены в произведении Дж. Апдайка «Кентавр», они актуализируют жанровую специфику текста, с одной стороны, и способствует его пониманию – с другой. Отмечено, что также имеет место вероятностная трансмодалізація – процесс вероятностного преобразования жанра при любых условиях и в любом направлении. Например, текстовое сообщение может стать спектаклем в условиях его сценической обработки читателем, при этом изменится его модальность. Текстовое сообщение примет вид идеализированной когнитивной модели. В данном случае эксплікація вероятностной трансмодалізації будет осуществляться не так читателем, как самим автором произведения. Также речь идет о вероятностной реконтекстуалізації – то есть, вероятностного изменения контекста, в

которм функціонував фрейм или вследствие течения времени, или в результате изменения сферы использования, или в результате перемещения текстов в пространстве разных жанровых систем. Относительно произведения Дж.Апдайка «Кентавр» имеет место последний вариант, в результате которого осуществлялась вероятностная реконтекстуализация текста. Доказано, что большое значение играет вероятностная креативность текста – определяет направления развития текста; если рассматривать последний как когнитивное образование, которое составляет уникальное свойство, поскольку обнаруживает с помощью различных паттернов своеобразные скрипты, которые фасилитируют понимание текста. Вероятностная креативность текста является чисто антропологической категорией, отличается антропологической мотивацией.

Ключевые слова: понимание произведения, вероятностная парадигма ментального пространства, вероятностная трансмодализация, вероятностная реконтекстуализация, вероятностная креативность текста.

Вступ. На сьогодні існують численні дослідження різних аспектів художнього твору. Як правило, художні тексти протиставляються іншим текстам, оскільки однією з їх комунікативних функцій є художньо-естетична чи поетична функція. Більшість науковців погоджуються, що головним завданням творів літератури є досягнення певного впливу на читача та створення художніх образів.

Аналіз низки теоретичних досліджень художнього тексту свідчить про те, що значну увагу вчені звертають на загальнотеоретичні питання дослідження тексту, використання лінгвальних засобів у творах художньої літератури, їх структуру і засоби впливу на адресата.

Вихідні передумови. Так, різним аспектам психолінгвістичного дослідження художніх текстів присвячено праці А. А. Брудного [4] та М. М. Бахтіна [2]. Значний внесок в психолінгвістичне дослідження художнього тексту зробила В. А. Кухаренко [8], звертаючи особливу увагу на семантичний та стилістичний аналіз лексики. Стилiстичний аналіз тексту здійснено у працях Н. О. Михальчук [13]. Квазікомунікативний підхід до тлумачення тексту описано І. Р. Гальперінім [6], О. О. Леонтьєвим [10], Н. В. Чепелевою [12].

Вчені зазначають, що найхарактернішою особливістю мистецтва, художньої літератури зокрема, є образність. Кожен вид мистецтва має свої матеріальні засоби художнього відображення дійсності, свої шляхи творення образів. Так, живописець створює образи на площині за допомогою фарб, наочно і досить яскраво експлікує барви оточуючого світу. Але на картині зображення є площинним і одномоментним. Про те, що було раніше і, головне, – що трапиться згодом, можна лише здогадуватися або домислювати. Скульптор із використанням пластичних матеріалів (металу, каменю, глини, гіпсу, дерева) – об'ємно відтворює людське тіло. Проте, і скульптурне зображення теж є одномоментним. Внутрішній світ зображуваних людей живописець та скульптор розкривають лише опосередковано, за допомогою характерних жестів, поз, виразу обличчя, обставин та ін. Музикант створює образи за допомогою відповідним чином скомпонованих звуків і має змогу глибоко і безпосередньо передавати найтонші аспекти переживань людини [11, с. 13–16].

У художній літературі засобом творення образів є слово, мова, яка хоч і не має тієї конкретної наочності, що властива, скажімо, малярству чи скульптурі, проте, впливаючи на емоційну й інтелектуальну уяву читачів спроможна відобразити у розвиткові й змінах найбільш важливе для людини, що сприймається не лише зором чи слухом, а й всіма органами чуттів. Саме в літературі з найбільшою силою й виразністю виявляються величезні пізнавальні й естетично-виховні можливості мистецтва. Так, М. М. Бахтін зазначав, що письменник, наче майстер живопису, малює словами, але, на відміну від останнього, який зображає людину нерухомою, прагне зобразити особистість у безперервному русі, в діях, в нескінченних зіткненнях між собою, у боротьбі класів, груп, одиниць [2, с. 5].

Література, порівняно з іншими видами мистецтва, здатна найповніше відтворити дійсність у розвиткові й змінах, у часі й просторі, у складності й багатоманітності. Їй під силу відтворити і зовнішність людей, їхню поведінку, мислення та внутрішній світ, оточення, суспільні відносини, побут, усе, що їх цікавить та хвилює. Саме мова як матеріал літератури має величезні зображувальні, мислетворчі та експресивні можливості, здатна викликати уявлення щодо реального життя в усіх його найрізноманітніших проявах. На літературному чи літературно оформленому матеріалі розвиваються й такі синтетичні види мистецтва, як театр, кіно, телебачення. Проте, більшість дослідників, маючи на увазі художню літературу взагалі, стверджують, що жоден інший вид мистецтва не може передати думки та ідеї автора настільки точно, як література [2; 4; 7; 13]. Як бачимо, література з найбільшою силою втручається в суспільне життя та бере найактивнішу участь у його перебудові.

Отже, завданнями нашої статті є:

1. Проаналізувати композицію роману Дж. Апдайк, його жанрову своєрідність з психолінгвістичної точки зору.
2. Окреслити значення зображення в романі міфологічних сцен, обґрунтувати їх психологічну природу.
3. Сформулювати психолінгвістичні концепти, які відтворюватимуть розуміння жанрової специфіки роману Дж. Апдайк «Кентавр».

Виклад основного матеріалу дослідження. У центрі будь-якого художнього твору знаходиться художній образ. Це – немов жива, конкретно-чуттєва і, разом з тим, узагальнена картина, створена за допомогою мови на матеріалі дійсності творчою уявою письменника в світлі певного естетичного ідеалу. Це – таке художнє узагальнення життєвих фактів, експліковане у наочно-емоційній, індивідуалізованій формі і здатне досить сильно впливати на почуття та розум людини, хвилювати її, захоплювати думками автора. Тому літературний образ часто називають художньою моделлю світу [11]. Ці образи є засобом художнього дослідження життя і розкриття його змісту. Завдяки ним література, так само як і будь-яке інше мистецтво, а також і як наука навчає чомусь, застерігає, переконує, зображує істину, проте у літературі де-що інші шляхи й засоби – зокрема, почуття і фантазія. На думку

І. Ю. Вераксих, художник – той же мислитель, але він мислить не опосередковано, а образами [5].

Основним предметом дослідження і зображення в літературі є сама людина, тоді як в художніх творах головним є її відтворений образ. Допоміжними вважаються, і, як правило, підпорядковані образи природи – пейзажі, образи-речі та образи-емоції. Природа, тварини, рослини, речі, оточення зображуються ніби співвіднесеними із людським життям з урахуванням естетичної функції мови.

Композиції роману Дж. Апдайк притаманний двоплановий характер зображення дійсності: справжній світ слугує для автора художньою моделлю для експлікації власне контексту, а нашарований на нього світ міфологічних алегорій зосереджений у надтексті твору. Справжній Колдуел та його двійник, спроектований на екран традиційного образу кентавра Хірона, зображені як діалогічна взаємодія міфологічного зі справжнім. Двоєдина природа кентавра є прекрасним зразком для розкриття двоєдиної природи людини. В уявній картині світу Колдуел та кентавр об'єднані в єдине поліфонічне ціле, що досягається за допомогою взаємодії та нашарування фантастичного на буденне, а тому цей синтез демонструє функціонування образу головного героя на метарівні.

Ми розглядаємо двопланову композицію роману як метафору – порівняння людини з міфологічним кентавром – розгорнуту в сюжеті твору. А тому, спираючись на визначення структури метафори, запропоноване В. А. Кухаренко [8]: людина – це тема метафори, кентавр – образ метафори, отже, можна вважати, що два плани роману (реальний і міфологічний) – це два чинники метафори. Базу для порівняння створюють риси, притаманні як вчителю Колдуелу, так і кентавру Хірону: високе почуття гуманності, жертвності, любові до ближнього, безмежна доброта тощо.

Отже, центральне місце в романі відведене звичайному вчителю Джорджу Колдуелу, який, на думку О. Елістратової, є «сильний духом стоїк, котрий, зумисно нехтуючи зовнішніми ознаками гідності, утверджує людину в самому собі, а не перед Зіммерманом, учнями чи бродягою» [7, с. 36].

Дж. Апдайк сконцентрував у своєму героєві незвичайну душевну енергію. Вчитель Колдуел прожив «15 років у пеклі». І цю удушливу атмосферу «пека» автор відтворює вже на перших сторінках твору. Наратор повідомляє, що Колдуела поранено стрілою. Таким чином, символічний образ стріли вже на початку немов готує нас до виняткового розгортання сюжету, він стає першим елементом міфологічного світу в романі. Функціонування міфу в семіосфері твору посилюється незвичайністю окремих метафор, сконцентрованих у його мікротекстах: «...він спробував не ступати на цю ногу, але інші три зацокали дуже гучно й врзнобій» [1, с. 16]; «десь унизу під животом щурили зуби радіатори, виблискуючи в білім промінні зимового сонця» [1, с. 16], «плечі – трохи завузькі як на таке дебеле створіння – розпрямилися, і він пустився бігти, мало що не гарцюючи...» [1, с. 17]. Такий стилістичний прийом, який використовується автором, надає

розвиткові подій ефекту невинного сподівання, оскільки у звичайній ситуації є неможливим поєднання елементів «нога» і «цокати» чи «людина» і «гарцювати» і т.п. Зазначимо також, що текст набуває ритмічності, коли змальовується образ головного героя твору: подібно тому як Колдуел кульгає з останніх сил темними шкільними коридорами, так і наратив тексту відбиває ритм з рядка в рядок, немов би завмираючи на мить, продовжуючи свою, задалегідь приречену ходу. Внаслідок оригінального вплетення метакоментаря в матрицю сюжету образ Джорджа Колдуела вже на початку розповіді набуває алегоричності. Підтвердженням цього є владне «Стій». Читач з учителем потрапляє в інший вимір, котрий непідвладний законам часу: на низькому березі, встеленому очеретом і нарцисами, мудрий кентавр Хірон веде бесіду з юною богинею. Саме ця зустріч з Венерою – початок пошуку головним героєм відповіді на філософські питання, що стосуються сутності його особистості: «...попри всі його болісні намагання знайти спокій у душі, часто, коли він роздумував над міфом про своє народження, ті зрілі роздуми наливалися раптом гіркою дитячою образою; незаслужена спрага перших днів життя палила горло; і крихітний острівець, навіть не в сотню ярдів завдовжки, здавався йому уособленням всього жіноцтва – обмеженого та самолюбного» [1, с. 11]. Як бачимо, міфологічний реалізм автора є тим ланцюжком, котрий тісно пов'язує головного героя з конкретною дійсністю, що його породила, і котрий допомагає донести до нашої свідомості духовну сутність образу.

Дж. Апдайк тричі змальовує у романі суто міфологічні сцени. Це вже згаданий епізод з першого розділу, в третьому – Хірон з нащадками Олімпу в сяючій зеленню і сонцем Аркадії, а в останньому – він приймає смерть посеред пекучої білої пустелі. Але було б досить-таки невірно тлумачити ці сцени як суто міфологічні, позаяк такі авторські бачення мають під собою реальний підтекст, з якого неважко прочитати, що перед нами – не що інше, як жорстока олінджерська дійсність. Тільки Артеміда «хихоче по куцах з ватагою дівиць, чиє так зване дівоцтво жоден лікар в Аркадії...» [1, с. 119]; навіть вмираючи, Хірон згадує, що «доведеться лавірувати між Зіммерманом і місіс Герцог, взагалі між усією тією нестерпною, незліченою олінджерською бандою» [1, с. 123]. Справді, автор використовує міф як спосіб зробити більш рельєфним і багатограним характер героя. Міф у Дж. Апдайка відбиває частину внутрішнього світу Колдуела, так би мовити, зворотній бік його бачення світу. Водночас, кожна з трьох міфологічних сцен просякнута сучасним змістом, всі деталі підлягають загальному наміру автора: створити глибоко індивідуальні характери та відповідний настрій. Нашарування фантастичного на реальне в надтексті та вторгнення в міфологічне реального, котре завуальоване в підтексті твору, надають образу головного героя метаозвучання.

Весь роман Дж. Апдайка побудований як медитативний пошук змісту життя. Однак «Кентавр» є також своєрідним інтерпретаційним пошуком, оскільки пошук Колдуела – Хірона полягає в його спробі зрозуміти себе і навколишній світ. Колдуел – герой, усе життя якого – суцільне питання і, водночас, низка запитань. Його болісні роздуми – так само пекучі, як і біль

його рани. З огляду на це справедливо зауважує І.В.Берднікова, що біль у семіотичному просторі твору червоною ниткою проходить через увесь твір [3]. «Біль присутній всюди: у міфі про Хірона, в обличчі й психіці Колдуела, у всьому дивовижному за своєю архітектонікою романі, але його образ, який сприймається як голод, з особливою силою концентрує всю напруженість, усі страждання і конфлікти світу в одній людині. Трансформований талантом митця в естетичний символ, біль є прекрасним, його неможливо не помітити, а побачивши – залишитися байдужим» [1, с. 14].

Олінджерське життя – гнітюче, самовдоволене й антиінтелектуальне. Три дні подорожує Колдуел містом і ніде не може позбутися страждань, ран, які розривають його на шматки. І це зрозуміло. Так влаштоване саме життя, адже мислити – означає страждати. Нездарма на уроці, присвяченому розвиткові життя на землі, він називає людину «трагічною твариною».

Колдуела глибоко ранив доккілля, де грізні боги перевтілюються на реальні суспільні сили: на олінджерському Олімпі царює директор Зіммерман з «деспотичною бандою». Рядовий учитель залежить від цих сил, його становище – ненадійне, двозначне, тому і помирає він, залишаючись жертвою обставин.

Апдайківський герой – це неперевершене дослідження психіки душі людини, в одному вимірі якої сконцентровані „поранення” – роздуми щодо смислу життя і духовні цінності. Автор протиставив Колдуела середовищу, змалював його людиною прекрасною і благородною, у якій від народження закладені високі потенційні можливості, котрі не могли реалізуватися і котрі розбиваються через неприступну скелю олінджерського буття.

Універсальність проблематики конфлікту образу дає можливість автору, спираючись на власний літературний досвід, поширювати час надтексту твору і на свою епоху, ставлячи порушені питання в конкретні-історичні рамки вже своєї доби. Тому дуалізм фігури кентавра і є тією творчою основою, у якій поєднується реальне з фантастичним. А своєрідність і привабливість особи Колдуела полягає в тому, що для нього не є обтяжливою сама по собі трагічність такої невідповідності – він просто іноді тікає в інший далекий світ.

Яким же неподібним є цей величний Хірон, що веде бесіду посеред аркадійської долини зі своїми учнями, на свого зацькованого двійника – Колдуела, для котрого школа – це «бойня», «фабрика ненависті», де він повсюди бачить «відходи, гниль, пустоту, шум, сморід, смерть!» І, разом з тим, ми відчуваємо, що ці ліричні відступи – не просто вставні вірші у прозі, плід химерних фантазій автора, покликаних іронічно «відсунути» сумну історію вчителя – невдахи на задній план. Тут, як і в інших подібних епізодах роману, поезія античних міфів дозволяє Дж. Апдайку збагнути й осмислити дійсність. Митець не піддає сумніву моральну сутність міфу, він бачить його інтелектуальний стержень.

Уподібнення цілком реального, буденно-достовірного Колдуела міфологічному Хірону виявляється, на перший погляд, дещо дивним. Проте, якщо осягнути саму сутність метакоментаря, поданого на початку твору, то

можна прийти до висновку, що в такому дивовижному перевтіленні приховується досить значний і важливий зміст. Річ у тім, що одночасне реально-міфологічне тлумачення образу Кентавра-Колдуела є також однією з його головних структурних особливостей. Воно реалізується у формі діалогу між коментатором та власне героєм, і цей діалог триває впродовж майже усього твору. Такий прийом створює навколо особи головного персонажу ефект специфічного двоголосся, який, у свою чергу, надає образу метазвучання. Це двоголосся відтворює процес функціонування художнього образу як способу взаємодії письменника з традицією, окремо взятого героя з існуючим міфологічним праязком.

Дж. Апдайк йде не через сучасність до міфу, а крізь призму міфу до сучасності. Стосовно цього І. Ю. Вераксич влучно зазначила: «Деякий мотив донкіхотства є в тому, що в олінджерській вчительці фізкультури, котра постійно зраджує свого чоловіка, він бачить прекрасну богиню, а в своїх розгнуданих учнях – дітей, які благовінно всмоктують його мудрість. Але Кентавр-Колдуел не утримує себе на тій висоті, на яку він підноситься в міфах, він постійно розчаровується в тому, що робить, і на кожному кроці називає себе невдахою» [5, с. 7].

Загалом людина і світ в апдайківському романі не розчиняються в хаосі. Опора вчителя Колдуела – добро. Слід наголосити, що єдине, що поєднує двох – Хірона і Колдуела – добро. Навряд чи можна вважати таке тлумачення правильним. Адже кентавра і людину, Хірона і Колдуела поєднує багато чого. Безперечно, Кентавр – символ роздвоєності олінджерського вчителя як особистості, проте не слід забувати, що ці два мікрополя, парадоксальним чином, злиті воедино. Безумовно, Колдуел вніс би в життя своє поетичне бачення світу, віддав би багатство своєї душі, своє прекрасне серце людям, якщо б ті не були такі убогі в духовному плані, а тому і такі далекі від нього. Хірон був поранений отруєною стрілою, а Колдуела поступово вбиває отой потворний світ, що його оточує. До речі, щодо стріли, то тут треба згадати, що ця стріла ніби летить через увесь роман. Вона і є, на нашу думку, символічним уособленням реального світу, за словами О. Єлістратової, «гротескною протекцією античного міфу на сучасну дійсність» [7, с. 37].

Треба звернути увагу й на мову головного героя твору, позаяк тут так само простежуються елементи поліфонії. Річ у тім, що монологічна мова Кентавра-Колдуела діалогізується. У свої монологічні роздуми герой оригінально вплітає різні риторичні запитання, химерні видіння та відгомони минулого, в результаті чого внутрішній монолог великою мірою діалогізується.

«Сталеві хрестовини вікна у прогоні сходів... раптом справляють на нього чудернацьке враження. Начебто стіна, обертаючись вікном, голосно проказує якесь слово незнаной йому мови. Відколи, п'ять днів тому, Колдуел збагнув імовірність власної смерті, дав їй ненароком проникнути в себе, як ненароком ковтають муху, відтоді в навколишні речі вселилась якась дивна непостійна сила тяжіння: то вони, мов свинцем, наливались байдужою вічноотривалістю, то раптом починали вихилатись безладно, нетривкі, наче

стрічки на вітрі... Враження таке, ніби щось тяжить над тобою, якась небезпека, і від цього голова йде обертом. Повітря тисне на тебе з невиразним шипінням – це педальний звук органа, нижнє „дно” всесвітньої бурі... чому ж мати Гея, що з темних надр своїх так легко колить вивергала чуда, тепер німає в незбагненнім спокої? Чому вона біла? Скрізь, куди лише сягало око кентавра, панувала ця білина – колір смерті, квінтесенція спектра. Чи не тому..., що оскоплення Неба призвело до жахливого наслідку – безплідності самої Геї, хоч як не побивалась вона, прохаючи порятунку?... Біль чавкав і рвав його тіло, як зграя припнутих псів. Пустить, пустить їх на волю. Боже, пусти їх на волю» [1, с. 34].

Як бачимо, така організація монологів наголошує на неминучості проникнення попередніх текстів у майбутнє, тобто, – нашарування й накладання традиції на сучасну реальність. Використовуючи поліфонію в структурній організації мікротекстів, Дж. Апдайк створює роман, який досліджує особливості функціонування традиції в літературному процесі. Поліфонія переростає у метакоментар. Це, в свою чергу, дозволяє нам визначити апдайківський роман як роман-притчу, «параболічний роман», як його називає І.В.Берднікова [3, с. 51].

«Кентавр» демонструє нову трансформацію традиційного сюжету в процесі функціонування художнього образу, художнього матеріалу і розкриває поліфонічну взаємодію художнього полотнища з літературною традицією як невід’ємну ланку в літературному процесі [1, с. 8].

Паралель з кентавром підносить образ шкільного вчителя до вічного символу людяності й добра, а переплетення міфу і реальності робить художній час роману вічним часом. Водночас, закладений в образі головного героя словесний потенціал дозволяє піддати його неодноразовій сюжетній різноманітності, і ця типологічна ознака двоєдиної структури образу забезпечує йому статус традиційного в тому розумінні, в якому говорять про традиційний сюжет і традиційний образ.

Висновки і подальші перспективи досліджень. Отже, психолінгвістичний аналіз твору Дж. Апдайка «Кентавр» дозволив нам сформулювати деякі психолінгвістичні концепти, які мають місце в даному випадку.

По-перше, йдеться щодо **ймовірнісної парадигми ментального простору** – певний простір людського мислення, в якому здійснюється концептуалізація, що охоплює наші уявлення про реальні ситуації та події минулого або майбутнього (гіпотетичний синтез). Ймовірнісна парадигма ментального простору має суто когнітивне значення. Когнітивні моделі, які входять до структури ймовірнісної парадигми ментального простору, визначені в теорії Дж.Лакоффа: 1) образно-семантичні; 2) пропозиціональні; 3) метафоричні; 4) метонімічні; 5) символічні [9, с. 173].

Дані когнітивні моделі повною мірою представлені в творі Дж. Апдайка «Кентавр», що актуалізує жанрову специфіку тексту, з одного боку, та сприяє його розумінню – з другого.

Також має місце **ймовірнісна трансмодалізація** – процес ймовірнісного перетворення жанру за будь-яких умов та у будь-якому напрямі. На-

приклад, текстове повідомлення може стати виставою за умов його сценічного опрацювання читачем, при цьому зміниться його модальність. При цьому текстове повідомлення прийматиме вигляд ідеалізованої когнітивної моделі. У даному випадку експлікація ймовірнісної транс-модалізації здійснювалась не так читачем, як самим автором твору.

Також можемо говорити щодо **ймовірнісної реконтекстуалізації** – тобто, ймовірнісної зміни контексту, в якому функціонував фрейм чи то внаслідок плину часу, чи то за зміною сфери використання, чи в результаті переміщення текстів у просторі жанрових систем тощо. Стосовно твору Дж. Апдайка «Кентавр» маємо останній варіант, в результаті якого здійснювалась ймовірнісна реконтекстуалізація тексту.

Також неабияке значення відіграє **ймовірнісна креативність тексту** – визначає спрямування розвитку тексту, якщо розглядати останній як когнітивне утворення, що становить непроминальну властивість, оскільки виявляє за допомогою різних патернів своєрідні скрипти, які фасилітують розуміння тексту. Ймовірнісна креативність тексту є суто антропологічною категорією, має антропологічну мотивацію.

Слід зауважити щодо **ймовірнісних трансформативних властивостей тексту** – відбуваються за рахунок вставних текстів, за допомогою тематичного розвитку, із-за зміни масштабу (макрології – збільшення масштабу твору та брахилогії – зменшення масштабу), зміни текстових функцій, кортраверсійних трансформації, поєднання жанрів, зміни заголовку твору, зміни авторського позиціонування, включення в даний твір поза літературних текстів, зміни етичних спрямувань, актуалізації авторського настановлення на синтез нового жанру, темпоралізації сюжетних схем (де темпоральність – це персоналізовано членована послідовність часу, а не безперервний процес), міжвидової синкретизації, за рахунок переорієнтації в системі універсалій або внаслідок реконтекстуалізації. Всі ці моменти так чи інакше були окреслені нами в психолінгвістичному аналізі жанрової специфіки твору Дж. Апдайка «Кентавр» та більш детально будуть розтлумачені в подальших наших публікаціях.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Апдайк Джон*. Кентавр. Ферма : Романи / Переклад з англійської Марії Габлевич ; Передмова Т. Денисової; Іл. худ. Г. Палатнікова. – Київ : Дніпро, 1988. – 447 с.
2. *Бахтин М. М.* Литературно-критические статьи. – Москва : Художественная литература, 1986. – 514 с.
3. *Бердникова И. В.* Мифологические иллюзии в романе Дж. Апдайка «Кентавр» // Вопросы исследования и преподавания иностранных языков. – 2003. – № 5. – С. 49–52.
4. *Брудный А. А.* Понимание как компонент психологии чтения // Проблемы социологии и психологии чтения. – Москва : Книга, 1975. – С. 162–172.
5. *Вераксич И. Ю.* Творчество Дж. Апдайка. – 2020. – URL : <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/veraksich-hh-vek-kurs-lekcij/lekcija-22.htm>.
6. *Гальперин И. Р.* Текст как объект лингвистического исследования. – Москва : Наука, 1981. – 139 с.

7. *Елистратова А.* Тропическое животное – человек (о двух романах Апдайка) // Литература в школе. – 1985. – № 12. – С. 35–40.
8. *Кухаренко В.А.* Інтерпретація тексту. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2004. – 272 с.
9. *Лакофф Дж.* Когнитивное моделирование. Язык и интеллект. – Москва : Прогресс, 1995. – 324 с.
10. *Леонтьев А.А.* Основы психолингвистики. – Москва : Смысл, 1997. – 286 с.
11. *Харченко О.* Жанр тексту та його адекватне сприйняття : Зб. наук. пр. – Чернівці : 2004. – Вип. 213. – С. 12–29.
12. *Чепелева Н.В.* Влияние смысловой организации текста на его понимание // Психосемантика познавательной деятельности и общения. – Москва : Просвещение, 1983. – С. 49–59.
13. *Mykhalchuk, N.O.* (2011). The basic procedures of stylistic analysis, their characteristics. Актуальні проблеми сучасної філології. Іноземні мови. Наукові записки РДГУ. Вип. 2. (с. 100–106). Рівне : РДГУ.

REFERENCES TRANSLITERATED

1. *Updike, John.* (1988). Kentavr. Ferma : Romany [The Centaur. The Farm: Novels]. Pereklad z anhliiskoi Marii Hablevykh ; Peredmovna T. Denysovoi; Il. khud. N. Palatnikova [Translated from English by Maria Gablevykh; Foreword done by T. Denisova; Illustrative artist G. Palatnikova]. Kyiv: Dnipro. 447 p. [in Ukrainian].
2. *Bakhtin, M.M.* (1986). Literaturno-kriticheskie stat'i [Literary critical articles]. Moscow: Fiction. 514 p. [in Russian].
3. *Berdnikova, I.V.* (2003). Mifologicheskie illjuzii v romane Dzh. Apdajka «Kentavr» [Mythological illusions in the novel “The Centaur” by J. Updike]. Voprosy issledovaniya i prepodavaniya inostrannykh jazykov [Questions of the research and teaching foreign languages]. № 5, pp. 49–52. [in Russian].
4. *Brudnyi, A.A.* (1975). Ponimanie kak komponent psihologii chtenija [Understanding as a component of the Psychology of reading]. Problemy sociologii i psihologii chtenija [Problems of Sociology and Psychology of reading]. Moscow: Book. pp. 162–172. [in Russian].
5. *Veraksich, I.Yu.* (2020). Tvorchestvo Dzh. Apdajka [Novels of J. Updike]. URL : <http://20v-euro-lit.niv.ru/20v-euro-lit/veraksich-hh-vek-kurs-lekcij/lekcija-22.htm>. [in Russian].
6. *Halperin, I.R.* (1981). Tekst kak ob#ekt lingvisticheskogo issledovaniya [The text as the object of linguistic research]. Moscow: Science. 139 p. [in Russian].
7. *Elistratova, A.* (1985). Tropicheskoe zhivotnoe – chelovek (o dvuh romanah Apdajka) [Tropical animal – a man (about two novels written by Updike)]. Литература в школе [Literature at school]. № 12. pp. 35–40. [in Russian].
8. *Kuharenko, V.A.* (2004). Interpretatsiia tekstu [Text interpretation]. Vinnytsa: A NEW BOOK. 272 p. [in Ukrainian].
9. *Lakoff, J.* (1995). Kognitivnoe modelirovanie. Jazyk i intellekt [Cognitive modeling. The language and intelligence]. Moscow: Progress. 324 p. [in Russian].
10. *Leontiev, A.A.* (1997). Osnovy psiholingvistiki [Fundamentals of Psycholinguistics]. Moscow: Sense. 286 p. [in Russian].
11. *Kharchenko, O.* (2004). Zhanr tekstu ta yoho adekvatne spryiniattia [The genre of the text and its adequate perception]. Zbirnyk naukovykh prats [Collection of scientific issues]. Chernivtsi, vol. 213. pp. 12–29. [in Ukrainian].
12. *Chepeleva, N.V.* (1983). Vlijanie smyslovoj organizacii teksta na ego ponimanie [The influence of semantic organization of the text on its understanding]. Psihosemantika poznavatel'noj dejatel'nosti i obshhenija [Psychosemantics of cognitive activity and communication]. Moscow: Enlightenment. pp. 49–59. [in Russian].
13. *Mykhalchuk, N.O.* (2011). The basic procedures of stylistic analysis, their characteristics. Aktualni problemy suchasnoi filolohii. Inozemni movy. Naukovi zapysky RDHU [Actual problems of contemporary Philology. International languages. Scientific notes of RSUH]. Vol. 2, pp. 100–106. Rivne: RSUH. [in English].

Mykhalchuk N. O., Ivashkevych E. Z. Psycholinguistic analysis of the genre specificity of the novel "The Centaur" by John Updike. The article deals with the analyses of the composition of J. Updike's novel, its genre originality from a psycholinguistic point of view. The significance in the novel of the image of mythological scenes which helped to substantiate their psychological nature was outlined. Psycholinguistic concepts have been formulated which will reproduce the understanding of the genre specificity of the novel "The Centaur" by John Updike. The concept of probabilistic paradigm of mental space is presented. It is a certain space of human thinking, in which conceptualization is carried out, encompassing our ideas about real situations and events of the past or a future (hypothetical synthesis). It was stated that the probabilistic paradigm of mental space was purely cognitive. The cognitive models that are parts of the probabilistic paradigm of mental space can be defined as: 1) figuratively-semantic models; 2) propositional ones; 3) metaphorical models; 4) metonymic ones; 5) symbolic models. It was noted that these cognitive models were fully represented in the novel "The Centaur" by John Updike, which were updated the genre specificity of the text, on the one hand, and facilitated its understanding – on the other. It was emphasized that probabilistic transmodalization also took place. It is a process of probable transformation of the genre under any conditions and in any direction. For example, a text message can be a play if the stage is processed by the reader, thus changing its modality. The text message will then take the form of idealized cognitive model. In this case, the probabilistic transmodalization was explicated not by the reader but by the author of the novel. It is also important probabilistic recontextualization. That is the probabilistic change in the context in which the frame has functioned, whether over time, by changing its scope or by moving texts across the space of genre systems. According to the novel "The Centaur" by John Updike we have the last version, which resulted about a probable recontextualization of the text. It was proved that the probabilistic creativity of the text played the important role. It determines the direction of text development, if we consider the latter as a cognitive formation, which has a permanent feature, because it detects, through various patterns, scripts that facilitates the understanding of the text. Probabilistic creativity of the text is a purely anthropological category and has anthropological motivation.

Key words: understanding of the novel, probabilistic paradigm of mental space, probabilistic transmodalization, probabilistic recontextualization, probabilistic creativity of the text.

Отримано 16.01.2020

УДК: 159.922.8

Міщина Лариса Петрівна

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД РОЗВИТКУ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Міщина Л. П. Психолого-педагогічний супровід розвитку емоційного інтелекту старшокласників. У статті проводиться аналіз феномену «емоційний інтелект» шляхом безпосереднього розгляду його складових та інтерпретації в царині психологічної науки. Автор виводить своє розуміння вищезгаданого феномену. Пропонується програма психолого-педагогічного супроводу розвитку емоційного інтелекту особистості старшого шкільного віку. Окреслюються структурні складові програми (теоретична й практична), де акцент робиться на засобах арт-терапевтичного впливу. Наголошується, що психолого-педагогічний супровід має охоплювати всі аспекти життєдіяльності школяра, зокрема: сімейне оточення, педагогічний колектив, в тому числі роботу психолога, як і мотивацію